

УДК 94(470+8) "1992/1999"

РОСІЙСЬКО-АРГЕНТИНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В 1990-ті РОКИ

АНДРІЙ БРЕДІХІН,*доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії
Донецького національного університету***ДМИТРО СЕМЕНОВ,***аспірант кафедри всесвітньої історії Донецького національного університету*

У роботі авторами досліджено проблему співпраці Росії й Аргентини в 1990-ті роки й показано причини її відносно слабкого розвитку, проаналізовано потенціал російсько-аргентинських зв'язків на початку 1990-х років. Розкрито основні російські та аргентинські зовнішньополітичні пріоритети, їхні спільні й відмінні завдання, результати політичного та економічного співробітництва 1990-х років.

Ключові слова: Росія, Аргентина, міжнародне співробітництво, зовнішня політика.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Російсько-аргентинські відносини - один із ключових елементів російсько-латиноамериканського співробітництва загалом та між державами-континентами зокрема. Вони розпочалися 22 жовтня 1885 р. й особливо інтенсивно розвивались у добу існування СРСР. У спадок від радянського періоду Росії залишилася солідна договірно-правова база, в 1990-ті роки відбулося серйозне її оновлення. Хоча наприкінці ХХ ст., на відміну від Бразилії, Аргентині з боку Москви приділялася менша увага, оскільки вона не відстоювала ідею побудови багатополюсного світу, прагнучи стати однією з ключових держав світу, їхнє співробітництво є яскравою ілюстрацією взаємовідносин між країнами, що в добу після завершення "холодної війни" займали непривілейоване становище на міжнародній арені.

Для вітчизняної та зарубіжної історіографії ця проблема, як і весь комплекс російсько-латиноамериканського співробітництва, залишається відкритою, тому потребує подальших пошуків. На сьогодні переважають фрагментарні дослідження аналітичного характеру. Так, В. А. Бородаєв у статті "Латиноамериканские подходы к реформе ООН" [1] проаналізував становлення окремих держав Латинської Америки до реформування ООН, зокрема Аргентини, а також можливість співпраці в цьому напрямку з Росією. Б. Ф. Мартинов [3] розглядав можливість російсько-аргентинського співробітництва в справі сприяння формуванню багатополюсного світу. Найбільш повна ретроспектива політичного та торговельно-економічного співробітництва між Росією та Аргентиною виконана російськими економістами Н. А. Малаковою та Л. Я. Нутенко в колективній монографії "Страны СНГ и Латинская Америка. Становление политического и экономического сотрудничества" [5]. У силу незначної віддаленості в часі від сьогодення суто історичне дослідження проблеми російсько-аргентинського співробітництва не було виконано.

Мета роботи - дослідити проблему політичного та торговельно-економічного співробітництва Росії й

Аргентини в 1990-х роках і причини його відносно слабкого розвитку. Відповідно до цього авторами поставлено такі **наукові завдання**: проаналізувати потенціал російсько-аргентинських зв'язків на початку 1990-х років; окреслити основні зовнішньополітичні російські та аргентинські пріоритети, їхні спільні й відмінні завдання; визначити результати політичного й економічного співробітництва 1990-х років.

Виклад основного матеріалу. Надзвичайно важливою видається стурбованість Буенос-Айреса з приводу маргіналізації в міжнародних відносинах і світових господарських зв'язках найближчого майбутнього, яка набула до середини 1990-х років характеру готовності реально обмежити суверенітет країни на користь міжнародних організацій (ООН, ОАД, НАТО), а також на користь найширшого співробітництва із США й країнами Заходу, у тому числі й з проблем міжнародної безпеки. Аргентина була найбільш послідовним прихильником усіх ініціатив, висунутих США в міжамериканських відносинах (ідея створення Всеамериканської зони вільної торгівлі), неодноразово висловлювала своє прагнення вступити в НАФТА, виступала в ОАД за пріоритетний характер питань зміцнення демократії й забезпечення політичних прав людини, ставлячи їх вище за принципи державного суверенітету й невтручання у внутрішні справи, оборонну угоду про обмін інформацією з питань безпеки. Політика "периферійного реалізму" К. Менема ґрунтувалася на комплексі культурно-психологічних, політичних та історичних причин: спадок "європоцентризму"; наслідки ізоляції країни від Заходу відразу після Фолклендської війни (у тому числі бажання заручитися дипломатичною підтримкою США у вирішенні проблеми Фолклендських островів та інших острівних територій у Південній Атлантиці); побоювання "бразильського гегемонізму"; теза аргентинських аналітиків про істотне обмеження зовнішньополітичної самостійності держави як плату за сходження держави у світовому "табелі про ранги". Факт однопольності та світової гегемонії США мало ким піддавався сумніву в урядових та академічних колах Ар-

гентини. Однак на відміну від Бразилії, вони не мали наміру оскаржувати це й уважали, що Аргентина повинна прийняти американський гегемонізм як раз і назавжди даний [3, с. 72-73]. Посол Аргентини в Росії Х. К. Оліма характеризував зовнішню політику своєї країни як динамічну, таку, що змінюється залежно від умов, а її п'ятьма стовпами називав пацифізм, поглиблення демократії в Латинській Америці та всьому світі, захист прав людини, сприяння вдосконаленню функціонування міжнародних економічних і комерційних структур з метою забезпечення для будь-якої країни доступу на світовий ринок, регіональну інтеграцію [2, с. 35].

Разом із тим, про місце Аргентини на міжнародній арені свідчить той факт, що поряд із Бразилією і Мексикою вона також претендувала на постійне місце в Раді Безпеки ООН. Будучи в 1990-ті роки непостійним членом РБ, Аргентина робила великі зусилля, щоб зарекомендувати себе як можливого претендента на постійне членство: її фінансовий внесок до бюджету ООН був одним із найбільших серед країн Латинської Америки; країна брала активну участь у миротворчих операціях та ряді програм ООН. Одночасно розуміючи, що політично й економічно вона поступається своїм конкурентам, Аргентина пропонувала використовувати як компроміс розробку "ротаційного механізму відкритого складу", який дозволив би брати участь у роботі РБ всім державам, що "виявили прихильність і повагу до Статуту", оскільки не було досягнуто загальної згоди щодо збільшення кількості постійних членів [1, с. 22]. У будь-якому випадку Аргентина, поряд із Бразилією, - одна з провідних держав Латинської Америки.

Офіційний візит до Росії міністра закордонних справ Аргентини Гідо ді Телло відбувся в травні 1994 р. Під час переговорів із міністром закордонних справ РФ А. В. Козирєвим було порушено широке коло питань двосторонніх відносин й актуальних міжнародних проблем. Обидві сторони підтвердили свою готовність поглиблювати конструктивний діалог у рамках ООН та Ради Безпеки. З російського боку була позитивно оцінена політика Аргентини, спрямована на активну участь в операціях ООН із підтримання миру в "гарячих точках". Аргентинська сторона у свою чергу дала високу оцінку миротворчим зусиллям Росії в конфліктних зонах Російської Федерації і її близького зарубіжжя, активної посередницької ролі Росії в пошуках політичного врегулювання боснійської кризи [5, с. 91]. 16 травня 1994 р. було підписано Угоду про безвізові поїздки за дипломатичними, офіційними або службовими паспортами [6]. Російські та аргентинські громадяни, власники дійсних дипломатичних, офіційних або службових паспортів отримали можливість в'їжджати на територію другої країни без віз, незалежно від мети поїздки; перебувати на російській або аргентинській території до трьох місяців із правом багаторазового в'їзду і виїзду; співробітники дипломатичних або консульських установ, а також члени їх сімей - вільно в'їжджати, перебувати і виїжджати на територію іншої держави протягом усього терміну їхньої офіційної місії. Міністерство закордонних справ однієї країни завчасно повідомляє посольству іншої країни про прибуття згаданих працівників до місця майбутньої роботи. Без сумніву, підписання цієї угоди стимулювало розширення двосторонніх контактів між зацікавленими російськими та аргентинськими громадянами.

Візит Є. М. Примакова до Аргентини в листопаді 1997 р. підтвердив тенденцію до розширення взаємовідносин між обома країнами, що намітилася у відношенні двох країн на їх зміцнення й розширення. Позитивний відгук викликала доповідь Є. М. Примакова про зовнішню політику Росії на порозі XXI ст. в аргентинській раді з міжнародних відносин, зокрема про надання латиноамериканському вектору пріоритетного характеру. Переговори з міністром закордонних справ, міжнародної торгівлі та культури Г. ді Телло, на яких були розглянуті стан та перспективи подальшого розширення двосторонніх зв'язків, обговорено широке коло питань світової політики, пов'язаних із реформуванням системи ООН, роззброєнням і багатостороннім співробітництвом в економічній, гуманітарній сферах, а також у боротьбі з наркоторгівлею, тероризмом, організованою злочинністю, фактично підготували ґрунт для підписання в наступному році нової Угоди про основи відносин між Росією та Аргентиною. Разом із тим, 25 листопада 1997 р. у Буенос-Айресі було підписано нову Угоду про науково-технічне співробітництво (яка замінила аналогічну угоду від 13 лютого 1974 р.) [10]. Метою угоди визначалося сприяння розширенню та поглибленню зв'язків між науково-технічними організаціями обох країн шляхом створення сприятливих умов для співробітництва та його розвитку на взаємовигідній і збалансованій основі шляхом розвитку прямих контактів і співробітництва між державними та приватними організаціями, академіями наук, вищими навчальними закладами та науковими організаціями обох країн. Форми співпраці визначались такі: обмін делегаціями фахівців і вчених; проведення спільних семінарів, наукових конференцій та зустрічей; підготовка й підвищення кваліфікації вчених і фахівців; обмін науково-технічною інформацією; виконання спільних проектів та досліджень тощо. Створювалася Змішана комісія з науково-технічного співробітництва, сесії якої мали проводитись по чергово в кожній країні. На Змішану комісію покладалось: розгляд й прийняття рекомендацій із питань, пов'язаних зі створенням найбільш сприятливих умов для здійснення науково-технічної взаємодії; оцінка і вибір пріоритетних напрямів науково-технічного співробітництва; аналіз стану двостороннього науково-технічного співробітництва та розробка рекомендацій, спрямованих на підвищення його ефективності; оцінка та узгодження програм і проектів науково-технічного співробітництва; контроль за виконанням проектів і прийняття відповідних заходів, спрямованих на їх здійснення. Відповідальними за реалізацію угоди визначались Міністерство науки і технологій РФ та Міністерство закордонних справ, міжнародної торгівлі та культури Аргентинської Республіки.

Того ж дня було підписано Угоду про культурне співробітництво (яка замінила радянсько-аргентинську Угоду про культурне і наукове співробітництво від 29 січня 1986 р.) [9]. Сторони домовлялися: сприяти в здійсненні гастролей колективів та окремих виконавців; своєчасно інформувати один одного про заходи в галузі культури й мистецтва; сприяти співробітництву між державними музеями, бібліотеками, архівами та іншими культурними організаціями; сприяти взаємному вивченню досвіду в галузі культури, мистецтва й літератури; уживати заходи щодо запобігання незаконному ввезенню, вивезенню й передачі права власності на культурні цінності кожної з країн; сприяти співробітництву в галузі кінематографії,

засобів масової інформації, у сфері охорони авторського й суміжних прав, між організаціями та об'єднаннями молоді, у галузі фізкультури та спорту, у галузі освіти (обмін фахівцями, науковцями, викладачами, студентами та учнями; розвиток прямих зв'язків між навчальними закладами, установами та організаціями культури й мистецтва; сприяння співробітництву в галузі професійної підготовки й перепідготовки кадрів); сприяти викладанню та поширенню мов обох країн у системі загальної та професійної освіти; укласти угоди про взаємне визнання документів про освіту, дипломів, наукових ступенів і звань. Для виконання угоди створювалася Змішана Російсько-Аргентинська комісія зі співробітництва в галузі культури, освіти і спорту, яка мала по черзі збиратися в Москві й Буенос-Айресі, а також передбачалося підписувати програми обмінів у галузі культури, освіти і спорту, у яких мали обговорюватися конкретні заходи, фінансові та інші умови їх здійснення. Перша така програма обмінів на 1998-1999 рр. була прийнята в Москві 25 червня 1998 р. [4]. Вона детально регулювала обміни в таких сферах: культура і мистецтво, освіта, стипендії, кіно та засоби масової інформації, книговидання, інші обміни.

Як зазначалося вище, одним із результатів "примаковської" дипломатії стало підписання під час офіційного візиту президента Аргентини К. С. Менема до Москви нової Угоди про основи відносин між Росією та Аргентиною (25 червня 1998 р.) [11], яка дозволила вдосконалити ефективний механізм двосторонньої взаємодії, що відповідав сучасним міжнародним реаліям. В угоді відзначалося, що сторони будуть керуватися положеннями Статуту Організації Об'єднаних Націй і прагнути до зміцнення дружби й співробітництва, а у взаємовідносинах вирішувати будь-які розбіжності мирними засобами на основі принципів і положень Статуту ООН і міжнародного права; розширювати й поглиблювати співробітництво в рамках ООН з метою зміцнення миротворчої ролі Організації в запобіганні суперечкам і ситуаціям, які ставлять під загрозу міжнародний мир і безпеку, та мирному врегулюванні їх. Обидві держави домовились підтримувати регулярний діалог на рівні вищого політичного керівництва з основних питань двосторонніх і міжнародних відносин, здійснювати обмін досвідом у галузі проведення в обох країнах внутрішніх перетворень, сприяти контактам на різних рівнях, у тому числі проведенню щорічних політичних консультацій між міністерствами закордонних справ, обміну між законодавчими та виконавчими органами обох держав, зустрічам представників різних державних і приватних організацій з метою нарощування двостороннього співробітництва та координації їхньої діяльності, діяльності вже наявних і створення нових змішаних комісій та інших постійних і спеціальних органів зі співпраці в різних галузях. Відповідно до своїх зобов'язань у сфері роззброєння та контролю над озброєннями сторони домовились координувати зусилля, спрямовані на скорочення озброєнь, військових витрат і контроль над ними, а також на ліквідацію незаконної торгівлі зброєю, зміцнення заходів довіри. Підтверджувалась тверда прихильність режиму нерозповсюдження й зобов'язання в рамках групи країн-постачальників ядерних матеріалів і технологій; здійсненню заходів щодо запобігання розповсюдженню хімічної та іншої зброї масового знищення, засобів її доставки та відповідних технологій, включаючи контроль за експортом; готовність продовжувати двостороннє

співробітництво в рамках Конференції з роззброєння, співпрацювати в розробці та реалізації проектів конверсії оборонної промисловості в технічно і економічно конкурентоспроможне цивільне виробництво. У рамках міжрегіонального співробітництва Росія та Аргентина домовились заохочувати ініціативи, спрямовані на розширення контактів між країнами СНД і Групою Ріо¹, а також Меркосур². У рамках двосторонніх відносин сторони зобов'язались ужити ефективних заходів щодо вдосконалення організаційно-правової основи двостороннього торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва шляхом досягнення домовленостей, які стимулювали б розвиток торгівлі, інвестиційної діяльності за участю державного й приватного капіталу в найрізноманітніших галузях, включаючи передові галузі науки й техніки. Крім цього, Росія й Аргентина домовились співпрацювати у сфері охорони навколишнього середовища та вирішення екологічних проблем; підтримувати відносини у військовій галузі; у сфері розслідування, запобігання незаконному обороту наркотичних засобів і психотропних речовин, організованій злочинності, міжнародному тероризму й контрабанді; сприяти обмінам по лінії туризму і спорту, контактів між політичними партіями, професійними та творчими спілками, фондами, середніми та вищими навчальними закладами, правозахисними, релігійними, жіночими, молодіжними, екологічними та іншими організаціями, а також між окремими регіонами й адміністративними одиницями Російської Федерації та Аргентинської Республіки.

Аргентина - один із провідних торговельно-економічних партнерів Росії в Південній Америці із часів радянської доби. Традиційно імпорт з Аргентини складався з сільськогосподарських і продовольчих товарів. Починаючи з 1991 р. номенклатура російського імпорту з Аргентини значно звужилася й представлена закупівлями м'яса і м'ясопродуктів, фруктів, олії, сталевих труб, одягу, взуття, чаю та інших харчових і споживчих товарів. Найбільшою статтею російських закупівель в Аргентині є олії, імпорт яких склав у 1999 р. 64 % від загального обсягу. Наступними за значенням статтями імпорту є свіжі фрукти й натуральні соки - у 1999 р. 18 %. З традиційних продуктів імпорту для Росії становлять інтерес яловичина, чай, риба і морепродукти, соя, вершкове масло, квасоля, готові продукти або напівфабрикати, кондитерські вироби, продукція молочної промисловості, м'ясо птиці, вина, корми для тваринництва. Перспективними є закупівлі сільськогосподарського обладнання, оскільки виробництво малої техніки для фермерських господарств налагоджено в Аргентині на високому технічному рівні, а також створення спільних підприємств [5, с. 97]. Основними російськими товарами, що експортуються до Аргентини, є машини та устаткування, метали та сталепрокат, азотні та змішані добрива, транспортні засоби. Особливий інтерес останнім часом аргентинська сторона виявляла до вантажного автотранспорту [5, с. 98].

Доцільно назвати ряд практичних набуток. У

¹ Група Ріо - постійно діючий механізм політичних консультацій країн Латинської Америки та Карибського басейну, зокрема Аргентини, Бразилії, Колумбії, Мексики, Панами, Перу, Уругваю та Венесуели (прим. ред.).

² МЕРКОСУР - економічний союз держав у Південній Америці, до якого входять Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай та Венесуела (асоційовані члени - Чилі, Болівія, Перу, Колумбія, Еквадор) (прим. ред.).

червні 1995 р. між Зовнішекономбанком Росії і Центральним банком Аргентини укладено угоду про рахунки й кредити, що передбачає надання взаємних кредитних ліній, деякі банки встановили між собою кореспондентські відносини. У галузі енергетики в середині 1990-х років "Енергомашекспорт" поставив 25 надпотужних трансформаторів для найбільшої аргентинської ГЕС "Ясирета", брав участь у будівництві ГЕС "Ніуйл-4" у Провінції Мендоса [5, с. 102]. Російське об'єднання "Техностройекспорт" до середини 1990-х років завершило будівництво ряду об'єктів: гідрозахисні споруди в провінції Ентре Ріос, електрифікацію залізничної лінії в Кордові, поглиблення дна в річках Баїя Бланка, Кекен і Бельграно. Аргентинська компанія "Брідас"

разом із російською компанією "Лукойл" розпочали експлуатацію Кічимовського нафтогазового родовища в Західному Сибіру. З 10 спільних підприємств, організованих в Аргентині, два спеціалізуються на збиранні й продажу сільськогосподарської техніки, одне веде генетичні дослідження в галузі нових сортів зернових. Розширилася практика встановлення прямих контактів регіонів Росії з аргентинськими провінціями (Москва і Буенос-Айрес, Калмикія і Чубут, Краснодарський край і Мендоса, Ленінградська область і Кордова, Орловська область та провінція Буенос-Айрес), які включають широкий спектр галузевих інтересів [5, с. 105]. Проте в основному 1990-ті роки - час потенційних та нереалізованих перспектив.

Таблиця 1. - Імпорт [5, с. 95] та експорт [5, с. 99] Росії з/до Аргентини (тис. дол.)

	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Імпорт	38200	58600	90800	215601	148473	124310
Експорт	27300	16500	33600	17702	39646	47563

Серед головних причин незначного товарообігу Росії з Аргентиною, урахувавши можливості ринків цих країн: припинення централізованих закупівель аргентинських товарів; широке роздержавлення аргентинської економіки й процес переорієнтації відносин із держсектора на приватні підприємницькі структури, провінції, муніципалітети; провал російських реформ, криза економіки країни; переважаючі позиції США в економіці Аргентини; недостатня конкурентоспроможність значної частини російського обладнання; відсутність інформації в потенційних партнерів про експортні можливості та імпорتنі потреби один одного; недостатня підготовка нових учасників російських зовнішньоекономічних зв'язків до роботи на зовнішніх ринках; побудова системи особливих відносин із країнами ближнього зарубіжжя (Меркосур, СНД) [5, с. 98]. Необхідно додати, що обидві країни ніколи не були пріоритетними торгово-економічними партнерами одна для одної.

Разом із тим, у 1990-ті роки розпочалося створення відповідної новим умовам договірної та організаційної бази ділового партнерства й торгівлі. 25 травня 1993 р. було підписано Угоду про торговельно-економічне співробітництво [17], яка замінила радянсько-аргентинські угоди: Торговельну угоду від 25 червня 1971 р.; Угоду про розвиток торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва від 13 лютого 1974 р.; Угоду про промислове співробітництво від 27 жовтня 1988 р. Договірні сторони домовились уживати необхідні заходи для забезпечення гармонійного та всебічного розвитку торгівлі та різних форм економічного й промислового співробітництва між двома країнами на взаємовигідній середньостроковій та довгостроковій основі. Зокрема, надавався режим найбільшого сприяння в тому, що стосується мита та зборів щодо імпорту та експорту, включаючи їх методи; митного оформлення, транзиту, складування та перевантаження; податків та інших внутрішніх зборів, стягнених з імпортерів товарів; методу платежу й переказу платежів; правил і формальностей у відношенні ввезення та вивезення товарів і послуг; правил, що стосуються продажу, закупівлі, транспортування, розподілу та використання товарів на внутрішньому ринку. Крім цього, надавався недискримінаційний режим щодо застосування кількісних обмежень та видачі ліцензій на експорт та імпорт товарів і послуг, а також у відношенні розподілу й виділення платіж-

них засобів за такими імпортними операціями. Щоправда, вищезначені положення не поширювалися на переваги та пільги, які кожна із сторін надавала іншим країнам унаслідок своєї участі в зоні вільної торгівлі, митному союзу, спільному ринку або в інших формах регіональної економічної інтеграції; сусіднім країнам для полегшення прикордонної торгівлі, які РФ надавала державам-учасникам СНД або колишнім союзним республікам, що не є учасниками СНД; надані Аргентинською Республікою чинними двосторонніми угодами з Італією від 19 грудня 1987 р. і Іспанією від 3 червня 1988 р. Торгово-економічна співпраця мала здійснюватися відповідно до діючого експортного та імпортного регулювання, платежі - у вільно конвертованій валюті. Росія й Аргентина домовились сприяти: зміцненню та диверсифікації їхніх економічних зв'язків; пошуку й освоєнню нових ринків; передачі технологій; заохоченню й захисту інвестицій і створенню для них сприятливого клімату на основі принципів недискримінації та взаємності; пошуку зацікавленими організаціями й підприємствами іншої сторони можливостей розширення торгівлі машинами, устаткуванням, ліцензіями, технологіями та іншою наукомісткою продукцією, а також створення сприятливих фінансових умов для здійснення такої торгівлі. Передбачалися такі форми співпраці: реалізація проектів, що становлять взаємний інтерес; співробітництво між дрібними й середніми фірмами; створення спільних підприємств; організація промислової кооперації; співробітництво між фінансовими організаціями; надання технічної допомоги та надання консультаційних послуг. Крім цього сторони зобов'язалися сприяти обміну економічною та правовою інформацією; розвитку контактів між представниками організацій та підприємств, обміну торговельними делегаціями та візитами підприємців обох країн; створенню асоціацій за участю підприємців обох країн; організації ярмарків і виставок, семінарів і конференцій у кожній із країн. Для спостереження за ходом виконання угоди, а також для подання пропозицій і рекомендацій, спрямованих на розширення торгівлі та зміцнення економічного співробітництва, створювалася Міжурядова російсько-аргентинська комісія з торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва. Таким чином, уже на початку 1990-х років Росія й Аргентина заклали фундамент для співробітництва, який урахував якісно нові світові реалії.

Одночасно з новим договором 25 травня 1993 р. у Москві спеціальною угодою була заснована Міжурядова російсько-аргентинська комісія з торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва. На комісію покладалися такі функції: розглядати питання стану торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва та здійснювати спостереження й контроль за виконанням російсько-аргентинських угод у цих галузях; вивчати можливості розвитку торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва та подавати на розгляд конкретні пропозиції; сприяти зацікавленим організаціям, фірмам та діловим колам з метою розвитку, диверсифікації співробітництва та зміцнення торговельно-економічних і науково-технічних зв'язків; сприяти розширенню обміну інформацією з питань, які можуть бути предметом взаємного співробітництва в торговельно-економічній та науково-технічній галузях. Комісія створювалася як постійно діючий орган, який збирається по чергово у кожній із країн; складалася з однакової кількості представників, що представляли російську та аргентинську частини. Крім цього, угодою передбачалося сприяння створенню Російсько-Аргентинського комітету підприємців, який мав би можливість збиратися разом з комісією і пропонувати їй свої висновки і рекомендації. Визначалися інші організаційні аспекти [8].

Діяльність Міжурядової російсько-аргентинської комісії була досить плідною. У 1997 р. у Буенос-Айресі відбулося друге її засідання, під час якого 14 листопада було підписано надзвичайно важливу Угоду про співробітництво і взаємну допомогу в митних справах [14], яка була тісно пов'язана з радянсько-аргентинською Угодою про співробітництво в боротьбі проти зловживання наркотичними засобами та психотропними речовинами, їх незаконного виробництва та обігу від 25 жовтня 1990 р. Сторони домовлялися вживати заходів щодо полегшення й прискорення пасажирського та вантажного сполучення; надавати взаємну допомогу в розслідуванні порушень митного законодавства та запобіганні їм, а також у покаранні за їх вчинення; за запитом надавати взаємну допомогу в поширенні інформації для використання з метою застосування й дотримання митного законодавства; уживати заходів для здійснення співробітництва в галузі дослідження, розробки та випробування нових митних процедур, навчання кадрів, обміну фахівцями, а також з інших питань, які можуть вимагати їх спільних дій; прагнути до гармонізації та уніфікації митних систем, до вдосконалення митної техніки, а також до вирішення питань, пов'язаних із застосуванням і дотриманням митних правил. Для спрощення митних формальностей передбачалося: обмінюватися досвідом та інформацією про нові засоби й методи вчинення порушень митного законодавства; повідомляти про суттєві зміни митного законодавства, технічні засоби контролю та методи їх використання, а також обговорювати інші питання, що мають взаємний інтерес. Митні служби сторін проводили спостереження за переміщеннями осіб, відомих або підозрюваних у вчиненні порушень митного законодавства держави іншої сторони; незаконним переміщенням товарів та засобів платежу; транспортними засобами, які використовуються з метою порушення митного законодавства; місцями для складування товарів, які можуть стати предметом незаконного ввезення; могли використовувати метод контрольованої поставки незаконних товарів і предметів з метою ви-

явлення осіб, залучених до них. Особливо це стосувалося переміщення зброї, боєприпасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв; предметів старовини та мистецтва, що мають значну історичну, художню або археологічну цінність; отруйних речовин, а також речовин, які становлять небезпеку для навколишнього середовища і здоров'я людей; товарів, оподатковуваних високими митними зборами та/або податками; товарів, що мають особливо важливе значення, і стратегічних товарів, які підпадають під нетарифні обмеження. Обговорювалися правила надання інформації, яка може допомогти в забезпеченні правильності при стягненні митних зборів, податків та інших зборів і в оцінці митної вартості товарів та встановленні їхньої тарифної класифікації; дотриманні заборон і обмежень щодо ввезення, вивезення та транзиту або звільнення від митних зборів, податків та інших зборів; застосуванні національних правил проходження товарів; визначенні митних режимів, під які були поміщені товари при їх увезенні або вивезенні. Крім цього, в угоді визначалися правила розслідування дій, які суперечать чи можуть суперечити митному законодавству; залучення експертів та свідків; використання інформації та документів; винятки із зобов'язання з надання сприяння; форма і зміст запитів про допомогу; надання технічної допомоги; відшкодування витрат. Значення цієї угоди важко переоцінити для розвитку й гармонізації торгово-економічного співробітництва.

Третє засідання комісії відбулося в Москві в 1998 р., під час якого в присутності Б. М. Єльцина і К. С. Менема було підписано 8 надзвичайно важливих угод. Зокрема, 25 червня було підписано Угоду про співпрацю у сфері малого і середнього підприємництва [13]. Сторони домовилися розвивати двостороннє співробітництво за такими основними напрямками: обмін досвідом, ініціативами у сфері законодавства, політики, а також інформацією та кадрами; сприяння співробітництву в галузі малого і середнього підприємництва за допомогою таких заходів, як спільні дослідження й розвиток, обмін технологіями, дослідження в галузі маркетингу та створення спільних підприємств; організація навчання та підготовки кадрів, підвищення професійного рівня підприємців і службовців державного сектора; заохочення створення й розвитку робочих контактів між малими і середніми підприємствами, організаціями та дослідницькими інститутами; організація двосторонніх симпозиумів, семінарів і робочих секцій; проведення регулярних зустрічей із питань співробітництва у сфері малого бізнесу; розвиток фінансових та інвестиційних програм; сприяння в пошуку партнерів із числа кредитних і фінансових організацій для участі в спільних проєктах. Росія й Аргентина домовилися співпрацювати в рамках міжнародних організацій для забезпечення консолідації їх позицій та збільшення ролі в міжнародній діяльності з підтримки та розвитку сектора малого і середнього підприємництва. За угодою створювалася Робоча комісія, яка мала складатися з двох секцій - російської й аргентинської - та функціонувати на постійній основі. На комісію покладалися такі основні функції: розвиток і координація планів дій щодо співробітництва у сфері малого бізнесу й спостереження за їх виконанням; забезпечення заходів з організації зустрічей, що стосуються співробітництва у сфері малого бізнесу; обговорення питань, що стосуються виконання угоди.

У той же день було підписано Угоду про заохо-

чення і взаємний захист капіталовкладень [7], спрямовану на розвиток інвестиційної діяльності. У ній чітко визначались поняття "інвестор", "капіталовкладення", "доходи", "територія", "законодавство договірної сторони", обумовлювались: заохочення і захист капіталовкладень; режими капіталовкладень; діяльність основного персоналу; відкритість і доступність законів; умови експропріації; відшкодування збитків; переказ платежів; суброгація; порядок вирішення спорів між учасниками інвестиційної діяльності. Не менш важливе значення мала Угода про повітряне сполучення від 25 червня [12], яка повністю регулювала сферу авіаційного сполучення між Росією і Аргентиною, а також угоди про співробітництво в галузі сільського господарства, зокрема з питань карантину і захисту рослин [15]. Наступного дня було підписано Угоду про співробітництво в галузі туризму [16]. Сторони домовилися: обмінюватися інформацією у сфері та питаннях, що стосуються туризму; сприяти обміну експертами та консультантами, досвідом і знаннями в цій галузі; сприяти координації рекламних кампаній, діяльності з інформаційного забезпечення та заохочення туризму; обмінюватися пропозиціями про експлуатацію туристських об'єктів, інвестиційні проекти у сфері туризму тощо.

Таким чином, діяльність Міжурядової російсько-аргентинської комісії до кінця 1990-х років дозволила суттєво оновити й доповнити існуючу російсько-аргентинську договірно-правову базу, особливо в торговельно-економічній сфері співробітництва, з метою відповідності вимогам часу. Крім цього, вона заклала фундамент майбутнього співробітництва, орієнтованого в наступне тисячоліття.

Висновки

Таким чином, 1990-ті роки в російсько-аргентинських відносинах стали десятиліттям пошуку нових точок взаємодії та створення фундаменту для майбутнього стратегічного партнерства. У той же час результати реального співробітництва були мінімальними.

На думку автора, головними об'єктивними причинами цього стали:

- існуючий зовнішньополітичний курс обох країн, який виходив із пріоритетного значення відносин із провідними країнами світу та найближчими сусідами;
- різні політичні цілі на міжнародній арені: якщо Росія прагнула відновити свої позиції як великої держави, то Аргентина була зацікавлена в основному лише в посиленні своїх позицій у рамках панамериканського світу;

- відсутність ключових для обох країн точок дотику, які б стимулювали більш тісну взаємодію у сфері торговельно-економічного співробітництва та зробили Росію та Аргентину стратегічними партнерами.

Як наслідок - відсутність передумов для розвитку тісного й конкретного політичного діалогу обох

країн, який би перетворився на динамічне та стратегічне співробітництво, а також відсутність передумов для розвитку стратегічного торговельно-економічного партнерства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бородаев В. А. Латиноамериканские подходы к реформе ООН / В. А. Бородаев // Латинская Америка. - 1999. - № 10. - С. 16-29.
2. "Для проведения радикальных преобразований нужно политическое мужество" : беседа с послом Аргентинской Республики Хуаном Карлосом Олимой // Латинская Америка. - 1993. - № 10. - С. 34-38.
3. Мартынов Б. Ф. Доктрина многополярности: выработка подходов / Б. Ф. Мартынов // Латинская Америка. - 1999. - № 5-6. - С. 68-76.
4. Програма обмінів на 1998-1999 рр. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/94/46526.html>.
5. Страны СНГ и Латинская Америка. Становление политического и экономического сотрудничества / [редкол. : В. М. Давыдов, Б. Ф. Мартынов, А. И. Сизоненко, В. П. Сударев, В. А. Теперман]. - М. : ИЛА РАН, 2001. - 244 с.
6. Угода про безвізові поїздки по дипломатичним, офіційним або службовими паспортам [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52196.html>.
7. Угода про заохочення і взаємний захист капіталовкладень [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52164.html>.
8. Угода про заснування Міжурядової російсько-аргентинської комісії з торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52201.html>.
9. Угода про культурне співробітництво [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52166.html>.
10. Угода про науково-технічне співробітництво [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52165.html>.
11. Угода про основи відносин між Росією та Аргентиною [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/110/54534.html>.
12. Угода про повітряне сполучення [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52161.html>.
13. Угода про співпрацю у сфері малого і середнього підприємництва [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://bestpravo.ru/fed1998/data05/tex18895.htm>.
14. Угода про співробітництво і взаємну допомогу в митних справах [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52167.html>.
15. Угода про співробітництво в галузі карантину і захисту рослин [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52162.html>.
16. Угода про співробітництво в галузі туризму [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravoteka.ru/pst/105/52163.html>.
17. Угода про торговельно-економічне співробітництво [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bestpravo.ru/fed1993/data02/tex12941.htm>.

A. Bredikhin, D. Semenov

THE PROBLEM OF COOPERATION BETWEEN RUSSIA AND ARGENTINE IN THE 1990

In their work the authors studied the problem of cooperation between Russia and Argentine in the 1990s and the reasons for their relatively low development, analyzed the potential of Russian-Argentine relations in the early 1990s, Russia's main foreign policy priorities and Argentine, their common and different challenges results of political and economic cooperation of the 1990s.

Key words: Russia, Argentine, international cooperation, foreign policy.

© А. Бредихин, Д. Семенов

Надійшла до редакції 26.10.2011

№ 7 (114) листопад-грудень 2011 р.